

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

2. Rustici Voburgensis sub patibulo sepulti infamia gloriosa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45699

storibus obliuioni tradita. Nam qui oculis suis sæpius historiam illam perlegerunt Biburgi, mihi retulerunt, licet temporum non rectè meminissent. Quia igitur ea vulgò ignota est, atque etiam aliquot circumstantijs omiſſis alibi restricta: quin & longè pulcherrima, dignissimaque, vt ad posteros transmittatur, vtique dicturos: *Deus auribus nostris audiuimus: Patres nostri annuntiauerunt nobis opus, quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis.* Idcirco eam hîc paulo vberius commemorabo, seruatîs ijs, quæ Raderus compendio comprehendit.

Voburgum Boiariæ oppidum est perantiquum, inter Ingolſtadium & Neostadium, medio fere interuallo, cis Danubium; inde medio milliari, in loco solo, villam & arma habebat rusticus, cui Deus, præter fundum & mapale, vxorem bonam, & vxor bonos liberos dedit. O quanta est sancti coniugij felicitas! Hoc coniugum par, cetera concors, in hoc vno inter se, certabat, maritusne vxorem, an vxor maritum & labore vinceret, & pietate. Itaque bono parentum exemplo, liberi quoque benè formabantur. Quo factum est, vt villa rustica, cœnobium quoddam Religiosorum posset videri. Non ibi fabulæ aniles, non sermones noxij audiebantur, sed, vt olim, D. Hieronymi ætate, ad stiuam ipsam, ad colum, ad omnes labores, cantabatur lætum Alleluia. Hunc ipsum posset videri descripsisse Poëta, cum cecinit:

*Beatus ille, qui procul negotijs,
Vt prisca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet suis,
Solutus omni fœnore:
Nec excitatur classico miles truci:
Nec horret iratum mare:
Forumq; vitat, & superba ciuium
Potentiorum limina.
Ergò aut adulta vitium propagine
Altas maritat populos:
Aut in reducta valle mugientium
Prospectat errantes greges:
Inutilesq; falce ramos amputans,
Feliciores inserit:*

H b b

Am

Horatius lib.
Epodon.
Ode 2.

II,

Aut pressa puris mella condit amphoris:

Aut tondet infirmas oves. &c

Quòd si pudica mulier in partem iuuet

Domum, atq, dulces liberos,

(Sabina qualis, aut perusta solibus

Pernicis vxor Appuli)

Sacrum & vetustis extruat lignis focum

Lasi, sub aduentum viri:

Claudensq, textis cratibus letum pecus,

Distenta siccet vbera:

Et horna dulci vina promens dolio,

Dapes inemptas apparet:

tum verò nullus Lucrina præoptet conchylia, nullus rhombū, aut scaros. Talem ergo vxorem, talem vitam habuit colonus Voburgensis, simplicem, rectam, innocentem, beatam. Accessit pietas, cui ita deditus erat, vt nullam rem diuinam negligeret. Ad facrum, prima die hora, alternos, iam famulum, iam famulam misit, omnibus festis; ad officium & concionem diuini verbi, ipse iuit; domi super mensa recitans, quod audiuit in templo, atque à prandio ad vespas; diebus verò Sabbatinis, etiam ad Litanias audiendas Voburgum vsque cucurrit. Recreatio illi, non labor, erat medij milliaris iter. Neque minùs notus fuit in foro, quàm templo. In eo enim sine litibus, sine fraude, sine mendacijs, sine periurijs, tolerabili pretio omnia vendebat. Quæ res magnam illi apud omnes beneuolentiam fecit: agebant omnes libenter cum eo; ab eo libenter emebant, vendebant ei libenter, libenter etiam cum eo colloquebantur; eoque nomen illi creuit, vt eum passim *Pium rusticū* appellarent. Huc vsque felicitas illius est narrata, & gratia, qua apud homines pollebat, dum de virtute asstimaretur, atque ijs rebus, quas in oculis omnium faciebat.

Prou. 3. 32.

Apud Deum, quo loco putatis fuisse? longè meliore. Nam cum simplicibus sermocinatio eius. Qui quia scit, rarò homines esse gratos, sed plerumque eos plus peccare, qui plures opes ab eo acceperunt, tantò impensius hunc agricolam amauit, quantò eum vidit esse, in abundantia rerum, sanctiorem. At videte mihi, qua ratione Deus eum dilexerit. Opibus bene vso opes maiores adijcere

cere debuisset, si iudicia illius Mundo consentirent. At ille è bono voluit facere meliorem. Itaque cruces illi immisit, & luctum planè luctuosum, sed salutarem. Nam qui olim Iobo vxorem pessimam, omnibus ceteris bonis rebus ablati, solam reliquit; huic vxorem optimam abstulit, & Oeconomam valde pretiosam. Quam ille mortem etsi sensit grauem, non tamen impatienter tulit; sed illa sancti viri verba repetijt: *Dominus dedit, Dominus abstulit; si-* Iob. 1. 21.
liosque flentes consolatus, dixit: Deus vobis posthac, loco matris
erit, qui vt ex Parocho audiui, ita alicubi loquitur: Numquid ob- Isa. 49. 15.
liuisci potest mulier infantem suum, vt non misceatur filio uteri sui? &
si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui. Viduitas igitur hæc,
 vt crux à Domino missa, suscepta, mox in bonum cessit. Nam paulo post experiri cœpit, quàm verum sit illud: *Qui sine vxore est, so-* 1. Cor. 7. 34
licitus est, quæ Domini sunt, quo modo placeat Deo. Qui autem cum
vxore est, sollicitus est, quæ sunt mundi, quo modo placeat vxori, & diui-
sius est. Viduitate enim in occasionem maioris pietatis versa, cum
 liberos in timore Dei educaret, eosque, vxoris loco, pro solatio,
 haberet, ecce tibi, breui momento temporis etiam hos amisit. O
 dolor! filij parentes, non isti filios debent sepelire. Vergebat iam
 in occasum ætas, indigebat baculo senectutis; sed Deus etiam hoc
 illi fulcrum subduxit; nempe vt alio fortiore niteretur. Hoc enim
 liberorum solatio amisso, gaudioque priuatus, immò velut vincu-
 lis exolutus, viam perfectionis liberiùs cucurrit, totus iam virtu-
 tis, totus sui, immò totus Dei.

Primùm facultates cœpit cum pauperibus habere communes; tum etiam ætate multa, multi laboris impatiēte, nihil ab agris adeptus, cœpit, aruorum loco, colere paupertatem: deniq; mendicatò viuens eremiticæ vitæ amore, paruo mapali contentus solus ruri degebat, si quando in templo non moraretur, quod, Simeonis instar, frequentabat. Numquam sibi ditior visus erat, quàm cum stipem ostiatim colligeret.

Itaque omnibus festis Dominicisq; diebus Voburgum ibat, vbi rei diuinæ quàm religiosissimè, propter altare genibus flexis, Deo supplex intererat. Sacrificio peracto, finitaq; concione, per oppidum circumibat, stipemq; à ciuibus corrogabat. Alius illi panem, butyrum alius, alius oua, alij alia dabant, tantò libera-

lius, quanto maiorem de eo conceperant sanctitatis opinionem. Sed frugali facile in totam hebdomadam sufficiebat etiam modicum, si daretur. Hæc illi vita diu fuit; hæc ciuibus tam longæ dandi consuetudo, qui arbitrabantur se, tota septimana, benedictionem à Deo obtenturos, si tam sanctus senex ab illis, aliquid stipis obrinuisset. Putabant enim semen esse in bonam glebam sparsum, & ad manum spargentis rediturum.

Quodam Dominico die, cum neque in templo appareret, neque, pro stipe colligenda, limina, ut solebat, circumiret, omnium sermo fuit: *Ubi est ille senex? cur ad templum & stipem non venit? An in morbum incidit? quis eum curat? quis alit?* O beatos ciues! qui non expectant, ut ab egeno quærantur, sed vltro egenum ipsi quærun; neque sinunt à se elemosynas extorqueri, sed indagant ipsi vltro cui benefaciant! Egrum suspicati, submiserunt, qui decumbentem viferent, offamque cum deliciore edulio deferrent. Qui ierant, cum fores diligenter obseratas offenderent, neque, sæpius pulsatis iisdem, quisquam intus reponderet, frustra etiam multis clamoribus consumptis, Voburgum cum cibis redierunt, oppidaniisque renuntiarunt, virum sanctum domo abesse, & indubiè, religionis, aut voti causa peregrè abiisse, in loco sacro celebrique, supplicatum. Ita lapsi aliquot dies. Redeunte Dominica, & rustico ad templum non redeunte, redijt & desiderium ciuium senis videndi. Quare denuò miserunt, qui elemosynas ad eum exportarent. Verùm denuò clausis ædibus, sicut priùs, re infecta, domum sunt reuersi. Bonorum est, omnia bene interpretari; &, ut S. Chrysostomus dixit: *Sicut difficile aliquem suspicatur bonum, qui ipse malus est; ita difficile aliquem suspicatur malum, qui bonus est.* Quia omnis homo ex se æstimat alterum: Quare etiam tum Voburgenses, dixerunt: Rectè est, fortasse iterum, sicut solet, ad aliquem sanctum locum peregrè abiuit; aut remotiùs, quàm ut tam citò posset se nobis reddere. Expectatur Dominica tertia, qua vbi rursus eum abesse animaduersum est, res paulatim in suspicionem venit, fortasse miserum domi suæ solum, & omni ope destitutum mortem oppetiisse. Itaque itur à familiaribus ad eius mapale denuò, pulsatur, omnia clausa silent. Communi consensu fores vi effringunt, intrant in conclauè interioris.

rius. Ibi verò horrificum & lamentabile spectaculum ingredientium oculis obijcitur. Senex nimirum rigidus è tigno suspensus; neq; iam tantum formidinem aspicientibus, sed etiam nauseam pariens, vt naribus compressis inde se proripere cogentur.

Tum verò patuit, quid sit nominis existimatio humanis iudicij fundata, quæ momento vertuntur, ventis mutabiliora. Nam quidam simul ac eum conspexere, omnis prioris famæ illico obli- si, hominem eum nequam appellauerunt. Quidam antea vitæ memores, obstupuerunt, admiratiq; sunt, hoc illi tam sancti no- minis viro accidere potuisse. Alij etiam cum indignatione dixe- runt, *Nihil aded esse opertum quod non reueletur, & occultum, quod* Matth. 10, 26;
non sciatur: iam tandem apparere imposturas; palàm fieri hypo- crisin; hunc exitum sortiri simulatores pietatis: Nihil tam tectè geri posse, quod non aliquando erumpat in lucem. Non pauper- tatis scilicet, sed etiam amore eum mendicasse: foeno, non butyro, alendum fuisse. Et (vt suspicio omnia in maius extollit, semperq; auge- t temeritatem) sine dubio magum fuisse. Itaque, vt Mundo innotesceret hominis malitia, carnificem sibi ipsi factum, Iudæq; instar desperatissimum nebulonem, ex infelici trabe se suspendisse. Tale iudicium erat plerorumque, nam & meliores facilè in tristio- rem sententiam tracti sunt. Recurrunt in oppidum, & informis lethi feralem famam ubiq; vulgant. Communis vox est, animam illius iam diu apud Inferos saturatam malis; superesse, vt, quod desperatis debetur, etiam corpori fiat. Defertur res ad magistratum Voburgensem, qui, quod cuius primum occurrisset non lon- giùs prospicienti, *ἀρχαῖοις* arbitratus, quasi sponte in furcam is- set, pendulum, & patibularium per lictorem detrahi, & in loco supplicij publico, & aded sub ipso patibulo, à vindice supplicio- rum humari præcepit. Hic finis honoris, hoc boni nominis sepul- chrum fuit; nisi quòd insuper vipereæ plebis linguæ etiam acer- bas illi exequias celebrârint: pœnitere se dicentes, quòd vmquã illi vel micam panis, aut quidquid aliud dedissent. Attendendum deinceps, ne eiusdem farinae aut furfuris potiùs hominibus fides tam facilè adhibeatur: posse pecunias & eleemosynas longè vti- liùs in alios palàm miseros, quàm in eiusmodi impostores, & hypocritas collocari. Multum temporis ijt, quo hæc tanta colo-

ni illius, sub furca sepulci, posthuma infamia duravit; iamq; pro certo habebatur, quod fuerat temerarijs iudicijs vbiq; vulgatum.

Enimuero supremus ille virtutum arbiter, scelerumq; vindex, qui iustis è caelo oculis mortalia respicit, non semper oppressam latere innocentiam passus, aut facinus tam atrox occultari, pariter & sanctum senem caelestibus prodigijs è suspicione sceleris absoluit, & nefandæ cædis authores prodidit. Nundinae Voburgi appetebant, ad quas tum ingens hominum vis conflueret solebat; alij vt merces afferrent; alij vt vel empras, vel etiam emptas auferrent; alij demum, vt à viatoribus sportulas colligerent. Erant inter hos claudi, cæci, elephantiaci, qui non secus ad illam frequentiam, atque sani concurrebant. Ex his itaq; primum orbis luminibus, dum aliena manu ductus prope patibulum transiret, vbi innocentis coloni cadauer, non pro merito cultu, inter infames noxiorum cineres sepultum iacebat, repente caelestium lumina aperire, caelum & terram claris oculis intueri, & suam ipse insperatam felicitatem demirari cœpit. Secutus hunc, qui re-tortis sursum tibijs, ligneis pedibus vitium corrigebat; ergo etiam ipse, propter eundem locum, subito restitutus & emendatis cruribus, abiectisq; ad furcam furcis, cœpit expedite currere & gaudio simul, vt ille olim à D. Petro curatus, exilire. Accessit demum alius foeda lepræ scabie obsitus, quam & ipse præter spem omnem, & expectationem, eodem in loco diuinitus absterit. Hæc res tam inusitata, cum per oppidum & viciniam latè spargeretur, varios dedit sermones. Notissimi nominis erat cæcus, crebro enim Voburgum venire consueuerat, à quo passim interrogabant obuij, vnde visum recepisset? an aliquis medicæ artis tam peritus, inter circumforaneos, ad nundinas aduenisset? aut, vt hoc hominum genus non raro facere consuevit, an ad eum vsque diem simulasset cæcitatem? Nihil horum, ait, factum est; sed insperato ibi visum recepi, vbi alij desunt videre in cruce adii. Idem respondit, qui antè grallis vsus, desierat claudicare: idem confirmavit, cui prius ob foedam scabiem, in oppidum, nisi mendicandi causâ, intrare fas non erat. Iniecit hæc narratio curam pluribus maiora cogitandi, & ex loco ipso augurandi, profecto illum nuper innoxium senem & rusticum non debito sibi, sed in-

Ag. 3. 2.

coruorum

cornorum templo tumulatum. Educuntur omnes, ut locum facitatis receptæ monstrant; ibi & qui cæcitatem posuerat, & qui rectè gradi cœperat, & de quo turpes squamæ ceciderunt, vestigium ipsum monstrant suæ salutis. Compertum est, tumulum fuisse, in quo suspendiarius fuerat humatus, cuius innocentiam, prodigiosæ sanitates palàm fecerunt.

O quàm parum refert, quo quis iaceat sepulchro, dummodo anima illius in inferno non sepeliatur! quàm multi marmoreo in hypogæo conduntur, quorum animæ flammis æternis cruciantur? quàm multi in siluis, in aquis, in ignota arena iacent, immò sub ipso patibulo putrescunt, quorum anima admirabili gloria cælesti triumphat? Neque refert, homines de mortis, aut tumuli facie iudicare: sæpe & illi à Deo docentur suam corrigere temerariam opinionem. Quod etiam huic rustico euenit. Nam ubi intellectum est, è tumulo illius miracula bullire, velut, vento mutato, nubes in contrarium eunt, ita mox omnium sermones iudiciaque sunt in diuersum conuersa. Rursus enim per hæc miracula, reuirit existimatio sanctitatis. Itaq; in totis nundinis, nullus ferè sermo, nisi de sene: illi luculentam in sepultura iniuriam factã; illum piæ, Deo charum fuisse; satis id prodigijs declarari; non tumulo ascribi posse eas sanitates, sed tumulato: Iustum DEVM esse, qui hominum innocentiam, suo tempore, patefaciat, nomenque sanctorum illustret, quod hominum maledicentia obscurauit. Tametsi autem suspensus, & desperato similis, laqueo extinctus inuentus sit; multa tamen eiusmodi, sine scelere, euenire; nam solitarios sæpe, sub finem vitæ perturbationibus obrui, sæpe apud se non esse; & agere, quæ se agere nesciant. Nempe hæc diuina esse iudicia, quæ, illaudata in speciem morte, rationisque vsu deprauato, Dei maximis seruis occasionem præripiant superbienti: multos vitio corruptos sibi manus inferre, & facere ea, quæ infani solent, ne sibi animo præsentis, Orci insidijs fraudibusq; exponantur.

Dum talia passim in oppido dicuntur, audiuntur, interim euenit, quod hanc vulgi coniecturã certam & manifestam ostendit. Duo fures, illis ipsis nundinis, dum apud mercatores in foro, artem Mercurij & suam exercent, & quinque digitis emere

conan.

conantur, quæ alij precio præstinare consueuerunt, à magistratu comprehensi, atque in vincula amandati sunt. Hi è custodibus carceris audiunt, quæ cæco, quæ claudo & elephantiaco, proximè patibulum, sub quo infons ille conditus erat, contigissent, quæq; passim in vrbe de illius vita, deq; morte, ancipiti trutina, disputarentur; miraculo attoniti (tanta vis est conscientia) rem detegunt in eum diem inauditam; nempe senem nequaquam suæ necis authorem extitisse. Et quando alioqui moriendum sit infurto deprehensis, satius esse, aiunt, rectè mori, luereq; vno supplicio scelera vniuersa. Se enim, non fures modò, sed etiam, quod non rarò consequitur, latrones esse: à se rusticum illum fuisse trucidatum. Atq; vt omnem rei seriem magistratus ægnosceret: Dum noctu hinc inde grassamur, inquirunt, exploraueramus huius senis, quantumuis inanè tuguriolum, & aurum latere ex collecta largitorum manu suspicati, per tenebras, mapale inuadimus; refringimus postes, orantem inuenimus, & manus ad astra subleuantem; quas ab astris ad nos tetendit, quando adesse armatos conspexit. Qui cælum exorauit, nos non exorauit. Inuadimus miserandum senem; vtrâque manu correptum astringimus; mortem intentamus, atque omnia vltima minamur, nisi aulam auro gravidam, & collatum sibi peculium omne prodat. Negantis, sibi quicquam æris aut argenti auriuè esse, collo funem injicimus, & innocentissimi senis, animâ, fracta gula, impiè, crudeliter elidimus; proiectoq; primùm cadauere, omnes cellæ angulos, stramenta, lectulum, vestes excutimus, nehilum tamen de pecunia, quam nullam habuerat, reperimus. Hac spe frustrati, optauissemus quidem illi vitam reliquisse, apud quem prædæ nihil repereramus, perpetrata tamen cæde, in consiliū ijmus, quomodo nefarium scelus tegeremus, omnemq; latrocinij suspicionem à nobis remoueremus. Placuit, corpus interfecti è trabe suspendere, vti visentibus opinionem ingereremus, infelicem hominem, vitæ tadio & miseriarum, vltro sibi mortem consciuisse. Tum oppellatis intus fenestris, & reducta clausa; domûs ianuâ, profugimus. Nunc pro dolor, intelligimus, non modò pauperem à nobis occisum, sed etiam innocentem & sanctum. Omnino enim credimus, tres illos, iuxta patibulum non aliunde, sed illius ope

curatos

curatos esse, ut innocentis cædes, & nostrum latrocinium diuinitus proderetur. Hæc rei, eousq; occulti, de se ipsis sunt, deque sancto viro testificati, ut Deo gloriam darent, pariterque & famæ alterius, & suæ salutis consulere. Senatus Voburgensis Pontifici Ratisponensi, in cuius diocesi oppidum est, prodigium nuntiat, qui examinatis per vicarium totius rei testibus, reque diligenter explorata, tandem ipse Ratispona, cum sacro sacerdotum ordine, & frequenti hominum concursu ad eundem locum simplex processit, corpus effodit, Voburgum deportavit, atque in æde Xenodochij venerabundus deposuit; ubi vir rusticus olim, iam cæli aulicus, multis deinceps beneficijs in homines supra naturam vim collatis nobilitatus, & cultus est. Parricidæ verò illi cum propter hoc, tum alia facinora ultimo supplicio affecti sunt. Hæc partim è Radero, partim ex alijs, qui ante Raderum historiam vel legerunt, vel fusiùs descripserunt.

Clarissimum est in hæc historia documentum; & magnum à diuinis iudicijs solatium; quæ si colonus iste non habuisset perspecta, potuisset dicere: Cur Deus à me aufert uxorem? cum quam pacificè habito? qui tamen alijs relinquit uxores, quas illi è vita excedere millies optauerunt? Nempe Deus colonum hunc ad maiorem voluit ducere vitæ perfectionem. Potuisset dicere: cur meos à me aufert Deus liberos, quos in omni probitate educaui? Nempe Deus sciuit illos à malitia deprauandos, si peruixissent; aut patri occasionem præbituros à pietate recedendi; cui placuit omnia à colono auferre virtutis impedimenta, ut de solo Dei cultu cogitaret, imitatus patrem, qui cultrum puero etiam lachrymanti eripit, ne eo se lædat, aut vulneret. Potuisset dicere senex: Ergo in hoc pauper fui factus, ut apud me diuitiæ, per sanguinem meum, quærerentur? in hoc tam diu vitam meam Domino consecraui, ut illam mihi parricidæ extorquerent? in hoc denique Deum honorauit, ut ego pro simulatore, pro hypocrita, pro mago, pro desperato, pro suspendiario vbique proclamarer? Hæc omnia non dixit: quia Deo sua iudicia permisit; quæ tantæ sunt sapientiæ, ut per illam ipsam humiliationem, per ignominiam, per infamiam, illum tantopere exaltarent. Sic sanctitas illius eluxit; sic patientia probata est, sic homines ipsi errores suos didice-

III.